

Research Repository UCD

Title	Náisiúnachas leamh i 'bpobal inbhuanaithe' in aice le teorainn na Fraince agus na Gearmáine
Authors(s)	Watson, Iarfhlaith
Publication date	2013-05
Publication information	Watson, Iarfhlaith. "Náisiúnachas leamh i 'bpobal inbhuanaithe' in aice le teorainn na Fraince agus na Gearmáine" 21, no. 1 (May, 2013).
Publisher	Manchester University Press
Item record/more information	http://hdl.handle.net/10197/5632
Publisher's version (DOI)	10.7227/IJS.21.1.6

Downloaded 2024-04-16 16:25:05

The UCD community has made this article openly available. Please share how this access benefits you. Your story matters! (@ucd_oa)

© Some rights reserved. For more information

Náisiúnachas leamh i ‘bpobal inbhuanaithe’ in aice le teorainn na Fraince agus na Gearmáine¹

Iarfhlaith Watson,

Scoil na Socheolaíochta,

Coláiste na hOllscoile, Baile Átha Cliath,

Achoimre

Níl an tírghrá go hiomlán difriúil leis an náisiúnachas, is cineál náisiúnachais é. D’fhéadfá a rá gur cineál náisiúnachas fuar nó leamh (‘banal’) é an tírghrá. Sa Ghearmáin, in áiteanna agus ar ócáidí a mbeifí ag súil le siombailí an náisiúin a bheith ann go leamh, níl siad ann ar chor ar bith, nó tá siad íoslaghdaithe d’aon turas. Ach fós cuirtear náisiúin i láthair leis an bhfhianaise is fearr dá bhfuil ar fail .i. na rudaí a mó a mbíonn bród ar an náisiún astu. Cé nach bhfuil an siombalachas soiléir iontu seo tugann na rudaí sin tacaíocht leamh don bhród náisiúnta agus tá an cumas iontu a bheith ina siombailí náisiúnta sa chás go dtiocfadh an náisiúnachas te i gceist. Sa pháipéar seo pléitear ceantar éiceolaíoch sa Ghearmáin mar shampla de na cineálacha siombailí folaigh seo.

Eochairfhocail

náisiúnachas leamh, tírghrá, idé-eolaíocht

Réamhrá

Le blianta beaga anuas tá méadú tagtha ar an staidéar atá á dhéanamh ar an náisiúnachas agus chuir deireadh an Aontais Shóivéadaigh le líon na dtíortha agus le borradh san ábhar. Sa chomhthéacs seo tá aidiachtaí diúltacha cosúil le ‘antoisceach’ nó ‘foréigneach’ á n-úsáid le cur síos a dhéanamh ar an náisiúnachas. Ach leanann an náisiúnachas ar aghaidh go laethúil ar bhealaí neamhfheiceálacha laistigh de na náisiúin úd a ndeirtear nach mbaineann náisiúnachas leo – ar nós *náisiúinstáit* Iarthar na hEorpa agus Mheiriceá Thuaidh. Sna tíortha seo tugtar tírghrá ar a náisiúnachas ciúin laethúil. Ach is cineál náisiúnachais é an tírghrá a choinníonn an náisiúnachas beo laistigh de náisiúin sheasmhacha. Nuair a bhriseann ar an tsíocháin is féidir an tírghrá a spreagadh ina náisiúnachas fhoréigneach, i bhfoirm cogadh cathartha, cogadh in aghaidh na sceimhlitheoireachta nó cogadh de chineál eile.

Tá lorg an náisiúnachais le feiceáil ar fud an domhain. Tá an náisiúnachas antoisceach an-sofheicthe. Tá sé le feiceáil i mblabanna péinte ar dholbha cosáin nó i múrmhaisithe péinteáilte ar bhinn tí. Tá claonadh ann neamhaird a thabhairt ar an náisiúnachas laethúil atá le feiceáil i mbratacha agus i ndealbha náisiúnta. Is féidir rudaí níos éiginnte – ná an bratach náisiúnta nó dealbh de laoch náisiúnta – a chomhcheangal ar shlí thimpeallach leis an náisiún. Sa mhéid gur féidir aon rud a chomhcheangal leis an náisiún, is féidir leis an fheiniméan sin a bheith ina chuid de réimse ilchineálach an náisiúnachais. Sa phlé a leanas beidh mé á mhaíomh gur féidir an náisiúnachas a léamh ar ghnéithe den ghnáthshaol laethúil agus, chuige sin, beidh ceantar ar leith i gcathair sa Ghearmáin, in aice le teorainn na Fraince, á úsáid agam mar shampla.

Luaitear an Fhrainc agus an Ghearmáin mar shamplaí sa pháipéar seo toisc go gcuirtear i láthair go minic iad mar shamhlacha de dhá chineál náisiúin: náisiún saoránach na Fraince ag

tarraingt ar an Eagnaíocht agus a mhalairt i náisiún eitneach na Gearmáine. Tá an saol in gach náisiún i bhfad níos casta. Mar shampla, d'áitigh Eugene Weber (1976) i dtreo dheireadh an naoú haois déag féin nach raibh cosúlacht Fhrancach ar mhórán den Fhrainc (i gcás na teanga, tacaíocht don stát etc); d'áitigh Martigny (2008) go gcuireann fiú an stát saoránach na Fraince náisiúnachas cultúrtha i bhfeidhm (ach rinne sé idirdhealú idir an náisiúnachas cultúrtha agus an náisiúnachas eitneach); agus i gcás na Gearmáine rinne Rossteutscher (1997) cur síos ar na hinsintí éagsúla a bhíonn ag daoine ar a bhféiniúlacht náisiúnta agus léirigh Miller-Idriss agus Rothenberg (2011) ilchineálacht an mórtais náisiúnta. Cé go nglactar leis sa páipéar seo gur coincheap casta é an náisiún, níl an chastacht sin bainteach le hábhar an páipéir seo. Is é aidhm an pháipéir seo a mhaíomh gur mar gheall ar an easpa coimhlinte 'te' náisiúnaí arb ann di idir an dá náisiúnstát seo a chruthaíonn siad cás idéalach chun staidéar a dhéanamh ar eilimintí codarsnachta de chuid an náisiúnachais leamh. Sa pháipéar seo tá sampla beag amháin á chur i láthair, mar a bheadh cineál cur chuige tosaigh ar an ábhair.

Vauban

Is ceantar de chuid chathair Freiburg-im-Breisgau in iardheisceart na Gearmáine é Vauban. Tá cónaí ar thart faoi 5,000 duine i Vauban agus tá sé ar imeall theas na cathrach, thart faoi cheithre chiliméadar ón lár. Is cathair bheag í Freiburg le beagnach ceathrú milliúin áitritheoir. Thug na Francaigh Vauban mar ainm ar an gceantar in onóir an innealtóra mhíleata, Sébastien Le Prestre, Seigneur de Vauban (1633-1707), ar a bhfuil clú agus cáil de bharr na ndúnfort a rinne sé a dheardh agus de bharr a theicnicí léigir. Bhronn Rí Louis XIV 'Marascal na Fraince' mar theideal

air. Ba bhunáit mhíleata a bhí san áit seo i dtosach, a tógadh i 1936 le linn réimeas na Sóisialach Náisiúnta. I ndiaidh an dara cogadh domhanda ghabh fórsaí na Fraince seilbh uirthi, áit ar fhan siad go dtí 1992.

Léarscáil de cheantar Freiburg-im-Breisgau

Sa lá atá inniu ann, tá an nasc leis an náisiún(achas) soiléir san úsáid a deineadh den talamh. Tá roinnt bealaí ann gur féidir an nasc seo leis an náisiúnachas a aithint, mar shampla: gur úsáideadh mar bhunáit mhíleata é; gur ghabh fórsaí míleata eachtracha seilbh air; a ghaire agus atá sé do theorann na Fraince; agus gur bhog an teorainn seo cúpla uair ó aontú na Gearmáine ar aghaidh. Is é Alsace an réigiún de chuid na Fraince atá trasna na teorann ó Freiburg. I ndiaidh aontú

na Gearmáine thóg fórsaí na Gearmáine Alsace faoi dhó ón Fhrainc agus tugadh ar ais don Fhrainc dhá uair é (sna socruithe i ndiaidh an dá chogadh dhomhanda). Ba cainteoirí Gearmáinise agus saoránaigh Fhrancacha iad muintir Alsace, agus, mar a fheicfimid thíos, léiríonn sé seo na dearcadh éagsúla ar an náisiún a bunaíodh sa dá thír faoi seach.

An náisiún

Roimh chomparáid a dhéanamh idir an dearcadh Gearmánach agus an dearcadh Francach ar an náisiún, tá sé riachtanach plé a dhéanamh ar choincheap an náisiúin i gcoitinne. Dar le go leor údar ar cad is náisiún ann (ach ní gach scoláire ina measc siúd), is grúpa daoine é an náisiún a chreideann go bhfuil saintréith(e) i gcoitinne acu a dhéanann náisiún astu (féach na sleachta éagsúla sa chéad chuid de Hutchinson agus Smith 1994). Samplaí de na cineálacha saintréithe atá i gceist an tsinsearachta agus an cultúr. Rud a chuireann an coincheap seo trína chéile go mbíonn na saintréithe seo ag grúpaí eitneacha chomh maith. An phríomhdhifríocht – an t-aon cheann amháin, b'fhéidir – atá idir an grúpa eitneach agus an náisiún ná an nasc atá ann idir an náisiún agus an náisiúnachas. Bhí ról tábhachtach ag idé-eolaíocht an náisiúnachais i mbunú náisiúinstáit na linne seo. Sa bhfoirm is simplí den idé-eolaíocht seo bítear ag súil go mbeidh stát ag gach náisiún agus náisiún amháin laistigh de theorainneacha gach stát. Baineadh é seo amach chomh forleathan sin go bhfuil an dá choincheap - náisiún agus stát – á n-úsáid go hidirghalartach nó le chéile .i. 'náisiúinstát' (féach Connor 1978 le haghaidh léirmheasa ar an easpa soiléire). Tá an náisiúinstát anois ar an phríomhaonad polaitiúil dá bhfuil ann agus bítear ag súil le go gcuimseoidh gach stát aon náisiún amháin. Ach cé go mbítear ag súil leis seo, is beag náisiúinstát a chomhlíonann an

critéar seo i ndáiríre, nó ar chor ar bith. Má thógaimid an Fhrainc mar shampla, feicimid grúpaí laistigh den náisiúnstát á éileamh gur náisiúin ar leith iad, cuir i gcás na Bascaigh nó na Briotánaigh.

Ag filleadh ar an sainmhíniú thuas .i. gur ‘grúpa daoine é an náisiún a chreideann go bhfuil saintréith(e) i gcoitinne acu a dhéanann náisiún astu,’ is léir go mbraitheann náisiún ar thuairim na ndaoine. I bhfocail eile, ní rud soiléir é an náisiún atá sainmhínithe go hoibiachtúil, ach rud a thuigtear go suibiachtúil. Mar a scríobh Connor (1978: 379): ‘what ultimately matters is not *what is* but *what people believe is*’ (cló iodálach sa bhuntéacs). Is gnáth go bhfásann an creideamh seo as tionscnamh an náisiúnachais. Grúpaí daoine, ar a dtugtar intleachtóirí de ghnáth, a chuireann an náisiún le chéile. Bíonn cuid den chur le chéile le feiceáil i bhfoirm pictiúirí nó dealbha de laochra ‘náisiúnta’ mar shampla.

Úsáideann na hintleachtóirí seo acmhainní na staire leis an náisiún a chur le chéile. Dá bhrí sin, thar aon tuiscint reatha shuibiachtúil caithfidh tuiscint chriticiúil níos faide (*la longue durée*) ar an bpróiseas stairiúil a bheith ann. Tá dhá thuiscint ar an náisiún atá spéisiúil i gcomhthéacs an ailt seo. Tagann an chéad tuiscint ón bhFrainc: an náisiún a homaigniú ón bharr .i. go ndéanfadh an stát daonra aonchineálach de mhuintir na tíre. Cé go raibh an-difríocht ann idir na réimis, thosaigh na ríthe an próiseas seo agus leanadh leis fiú i ndiaidh Réabhlóid na Fraince. Chiallaigh an homaigniú seo ón bharr go ndéanfaí Francach de gach duine laistigh de theorainneacha na Fraince (fiú lucht labhartha na Gearmáinise). Tagann an dara tuiscint ón nGearmáin (ag cur i gcoinne srianta na hEagnaíochta mar a raibh sí sin le feiceáil sa Fhrainc): teorainn a tharraingt thart ar náisiúin a d’fhás go ‘nádúrtha’ (féach mar shampla scríbhinní Johann Gottlieb Fichte, 1762-1814). Faoi smacht na Fraince atá Alsace sa Fhrainc, agus dá bhrí sin, is Francaigh iad muintir Alsace. Ach, de

réir an dearcaidh Ghearmánaigh is Gearmánaigh eitneacha iad agus, dá bhrí sin, ba chóir go mbeadh Alsace ina chuid den Ghearmain.

Náisiúin na Fraince agus na Gearmáine

Ba mhinic a thagadh an Fhrainc agus an Ghearmáin i gcoimhlint náisiúnach lena chéile. Bhí an chuid is mó den dá thír (ar a dtugtar an Fhrainc agus an Ghearmáin inniu) ina gcuid d'Impireacht na bhFranc araon le linn an ochtú agus an naoú haois. Ach ba é Conradh Verdun i 843 an pointe scartha inar roinneadh an Impireacht ar mhic Louis Cráifeach a fuair bás i 840. Tá dhá dhifríocht níos nua-aimseartha a bhaineann le hábhar an pháipéir seo: i dtosach, gur bunaíodh náisiúinstát na Gearmáine go déanach i gcomparáid le náisiúinstát na Fraince agus sa dara dul síos atá an difríocht idir náisiúnachas cultúrtha agus eitneach na Gearmáine agus an náisiúnachas saoránach a tháinig as Réabhlóid na Fraince.

Ba phróiseas fada fáis a bhí i gceist le náisiún na Fraince. Tar éis Chonradh Verdun lean réimeas na Cairilínseach ar feadh níos mó ná céad bliain, ach ina dhiaidh sin, le linn réimeas éagsúil, rinne Ríthe na Fraince iarracht 'náisiún' comhchineálach a dhéanamh de mhuintir na tíre. Leanadh leis an obair seo fiú tar éis Réabhlóid na Fraince agus suas go dtí an fichiú haois. Ar a mhalairt de dhóigh ba tar éis teacht i láthair do náisiún na Gearmáine – agus, go deimhin, timpeall ar an náisiún sin – a bunaíodh stát na Gearmáine. Ba é a bhí sa Ghearmáin le linn an naoú haois déag ná cónaidhm scaoilte de chuid naoi stát déag ar fhichid. Fiú le haontú na Gearmáine (nó Impireacht na Gearmáine - *Deutsches Kaiserreich*) i 1871 ní raibh an Ostair páirteach sa phróiseas cé gurb í an Ghearmáinis teanga na tíre.

Sa Fhrainc ba phróiseas céimseach na gcéadta bliain é an teorainn a dhaingniú agus Francaigh a dhéanamh de mhuintir na tíre (mar a léirigh Weber (1976) i leith easpa na féiniúlachta náisiúnta sa Fhrainc suas go dtí an Chéad Chogadh Domhanda). An dearcadh a bhaineann leis seo gur Francach gach áitritheoir de chuid na Fraince (nó gur chóir gurb ea) agus gur comhionann iad náisiún agus stát na Fraince. I bhfocail eile, aon náisiún amháin a chruthófaí as muintir na Fraince agus, sa tslí sin, dhéanfaí gach idirdhealú idir baill an náisiúin agus saoránaigh an stáit a chealú. Léirítear é seo sa ghné *jus soli* i saoránacht na Fraince. Mhaígh Brubaker gur mar thoradh ar an náisiúnachas fhairsing i ndiaidh Réabhlóid na Fraince a thárla sé seo, ar measadh dá bharr go raibh sé éagórach go mbeadh '*prétendus étrangers*' a rugadh sa Fhrainc in ann na dualgais a leagtar ar shaoránaigh a sheachtaint (Brubaker 1992: 110).²

Sa Ghearmáin, os a choinne sin, bhíothas ag iarraidh stáit an-éagsúla, arbh í an Ghearmáinis a dteanga choiteann, a chomhleá. An dearcadh a bhaineann leis seo nár chomhionann iad náisiún agus stát na Gearmáine. Tháinig an códú saoránachta (*Staatsangehörigkeit*) chun cinn le linn ré Chónaidhm na Gearmáine, agus roimhe sin, agus is féidir, de réir Brubaker, lorg chúinsí polaitiúla an ama sin a léamh ar a leithleachas. Cé gur cheadaigh na stáit neamhspleácha saorchead taistil go pointe áirithe, shíl siad gur ghá saintréithe na saoránach a shainmhíniú ionas go bhféadfaí inimircigh nach raibh fáilte rompu a dhíbirt ar ais go dtí cibé stát Gearmánach as ar tháinig siad (ciallaíonn *Staatsangehörigkeit* 'baint le stát'). Roimhe sin, nuair nach raibh saorchead taistil chomh coitianta sin, ba í an áit chónaí an critéar ba thábhachtaí le roghnú a dhéanamh ar an stát lenar bhain an duine, ach nuair a mhéadaigh ar shaorchead taistil idir na stáit Ghearmánacha sa naoú haois déag níor oir an socrú seo feasta. Dá bhrí sin, tháinig *jus sanguinis* isteach i saoránacht na Gearmáine. Go bunúsach, is féidir sriantacht i saoránacht na Gearmáine a aithint san iarracht sin a rinne na stáit Ghearmánacha éagsúla sa naoú haois déag bochtáin na stát Gearmánach eile a

choinneáil amach. Ní bhainfeadh deacracht leis seo ach an Ghearmáin a bheith aontaithe agus riarachán lárnach amháin i bhfeidhm (féach Brubaker 1992: 69-72). De bharr dhiansheasmhacht an *jus sanguinis* tairiscíodh saoránacht do Ghearmánaigh eitneacha ó Oirthear na hEorpa a tháinig ar imirce tar éis an dara cogadh domhanda agus arís, níos déanaí, nuair a tháinig deireadh leis an Aontas Sóivéadach agus, go dtí le déanaí, tairiscíodh eadóirseacht trí phróiseas teoranta do dhaoine nach raibh ina nGearmánaigh eitneacha – rud atá roinnte inimircigh ag diúltú a ghlacadh glúin i ndiaidh glúine. Cuid den fhadhb a bhain leis seo, ar ndóigh, nach raibh an Ghearmáin ag iarraidh saoránacht a bhí ró-chomhshamhlach a dhéanadh Gearmánaigh, in aghaidh a dtola, de dhaoine a rugadh sa Ghearmáin – mar a tharla d’Ailgéaraigh a rugadh sa Fhrainc i ndiaidh don Ailgéir a neamhspleáchas a bhaint amach. Sa bhliain 2000 cuireadh gné de *jus soli* le saoránacht na Gearmáine den chéad uair, iarracht a bhí ann a saoránacht a dhéanamh cosúil le saoránacht i dtíortha eile an AE (Aontas Eorpach). Ceadaíonn sé seo do pháistí a bheith désaoránach, ach éilíonn orthu saoránacht amháin den phéire a roghnú ach iad a bheith tagtha i lán-aois.

Tá malairt scéil Bhru Baker ag Weil, a dúirt:

if we plunge into the history of German law at the time it was being developed in Prussia, between 1830 and 1842, far from finding traces of a Prussian or a Germanic conception of the nation, we discover a perhaps surprising French influence instead. (Weil 2008: 174)

D’áitigh Weil gur dílseacht don Rí a bhí i gceist don té a rugadh sa Fhrainc roimh an Réabhlóid, agus gur coinníodh an *jus soli* sin tar éis na Réabhlóide, i bhfoirm saoránachta ar dílseacht don Réabhlóid ba chiall léi i gceist an té a rugadh sa Fhrainc. I 1803, áfach, rinneadh sainmhíniú ar an náisiúntacht sa Chód Sibhialta, go neamhspleách ar chúrsaí saoránachta, mar cheart pearsanta, a bhí

á sheachadadh ó athair go páiste. D’fhan an *jus sanguinis* seo i bhfeidhm go dtí gur fhill *jus soli* i reachtaíocht na bliana 1889. Mhaígh Weil gur ó Chód Sibhialta na Fraince a tháinig múnla náisiún eitneach na Gearmáine, a tháinig chun cinn den chéad uair sa Phrúis in 1842. Cé gur éiligh Weil nach raibh ciníochas ná náisiúnachas ag baint leis an *jus sanguinis* seo, agus nach raibh ann i ndáiríre ach an bealach ar oibriú dlíodóirí trí ghlacadh le reachtaíocht ó thíortha eile, fós féin nocht an *jus sanguinis* ar shlí eitneach sa Ghearmáin agus ar shlí chultúrtha sa Fhrainc. Thug Weil samplaí de na tíortha eile ar spreag Cód Sibhialta na Fraince iad le *jus sanguinis* a ghlacadh chucu féin mar dhlí nua-aimseartha an náisiúinstáit: an Ostair (1811), an Bheilg (1831), an Spáinn (1837), an Phrúis (1842), an Iodáil (1865), an Rúis (1864), an Ísiltír (1888), an Iorua (1892), agus an tSualainn (1894); i gcoinne traidisiún 'feodach' *jus soli* na Breataine, a bhí le feiceáil i gcóilíneachtaí na Breataine: i Stáit Aontaithe Mheiriceá, i gCeanada, in Éirinn, san Afraic Theas agus san Astráil (Weil 2008: 182).

Bhí an leithleachas a bhí le haithint ar shaoránacht na Gearmáine le feiceáil freisin in idé-eolaíocht an náisiúnachais chultúrtha a ghabh le Rómánsachas na Gearmáine sa naoú haois déag. I scríbhinní daoine ar nós Herder agus Fichte is léir gur pobal teanga go príomha é an náisiún agus gur cheart go bhfásfadh an stát go horgánach as an náisiún réamhdéanta. De réir Von Beyme, agus é ag plé coincheap rómánsach an náisiúin:

As far as it was influenced by Herder it contains the recognition of other people – even the smallest – and the self-critical awareness of the fact ‘that some nations, most frequently those of German descent, have sinned against them’ ... The romantic idea of a nation developed aggressive traits when it was combined with Fichte’s idea that great nations have a claim to ‘natural borders.’ (Von Beyme 1999: 42)

Ar an lámh eile, i gcás na saoránachta a d'eascair as Réabhlóid na Fraince is saoránaigh de chuid an stáit iad an pobal ar fad, mar a dúirt Tallien i 1795 'il n'y a d'étranger en France que les mauvais citoyens.' De réir an mhúnla seo, déanann an stát iarracht áitritheoirí na tíre a dhéanamh aonchineálach, is é sin, Francaigh a dhéanamh astu. Tá sé seo níos soiléire i gcás na Fraince ná na Gearmáine.

Tógáil shóisialta an náisiúin

Chomh maith leis an *longue durée*, tá tógáil shóisialta i gceist le náisiúin. Cuirtear an méid sin i bhfolach go pointe i gcás na Gearmáine de bhrí go gcreidtí go forleathan gurbh ann do náisiún na Gearmáine le fada roimhe agus go raibh sé le haithint go furasta mar aonad nádúrtha. Ach earra atá 'curtha le chéile' is ea an náisiún nua-aimseartha. Cé gur úsáideadh (agus gur cáineadh) briathra eile le cialla éagsúla sa chomhthéacs seo, mar *imagined* ('samhlaithe') (Anderson 1983) agus *invented* ('cumtha') (Hobsbawm agus Ranger 1983), tarraingíonn siad uilig aird ar ghnéithe sóisialta, seachas carachtar inbheirthe, an náisiúin. De réir Hobsbawm ba thréimhse olltáirgeachta na dtraidisiún í deireadh an naoú haois déag agus tús an fichiú haois. Ba é a mhaígh sé

In terms of the invention of tradition, three major innovations are particularly relevant. The first was the development of a secular equivalent of the church – primary education ... The second was the invention of public ceremonies. ...

The third was the mass production of public monuments. (Hobsbawm 1983: 271)

De bharr na dtrí nuálaíocht seo tagann an daonra uilig i dteagmháil le ‘traidisiúin’ a chuireann an náisiún le chéile ar chuma dhúchasach agus ársa. Ar an mbealach seo tagann saintréithe áirithe, ar nós teanga, chun cinn mar chomhartha na féiniúlachta náisiúnta agus mar chomhartha críche a shoiléiríonn cé atá taobh istigh den náisiún agus cé atá taobh amuigh.

Feidhmíonn an teanga go héifeachtach mar shaintréith a bhaineann leis an náisiún mar go gcuireann sí cuma inbheirthe ar an náisiún. Ach cé nar fhéachamar ach ar bheagán samplaí tá sé soiléir go bhfuil tógáil shóisialta i gceist sa méid seo féin. Sa chéad dul síos, tóg Éire mar shampla, sa chás seo úsáideadh an teanga i ndeireadh an naoú haois déag agus i dtús an fichiú haois mar shaintréith le hidirdhealú a dhéanamh idir náisiún na hÉireann agus náisiún na Breataine ionas go bhféadfaí ceart féinchinntiúcháin náisiúnta a éileamh. Tharla sé seo in ainneoin nach raibh ach níos lú ná 20 faoin gcéad de dhaonra na hÉireann in ann Gaeilge a labhairt agus go raibh 97 faoin gcéad in ann Béarla a labhairt (féach Crowley 2005: 158). Ón am ar baineadh neamhspleáchas amach (i 1922) tá daonra iomlán na hÉireann (nach mór) in ann Béarla a labhairt agus, in ainneoin iarrachtaí an Rialtais, go háirithe sa chóras oideachais, daoine a chur ag labhairt Gaeilge, níor tháinig fás ar líon na gcainteoirí líofa. Bíodh sin mar atá, is comhartha suntasach é ar fhéiniúlacht náisiúnta na hÉireann an Ghaeilge. Anois, tóg an Fhrainc mar shampla, áit ar deineadh iarrachtaí suntasacha deireadh a chur le teangacha agus canúintí éagsúla laistigh dá teorainneacha, teangacha mar an Ocsatáinis, an Bhascais, an Bhriotáinis agus an Ghearmáinis, a cuireadh faoi chos agus faoi shrian sa chóras oideachais agus i meáin chumarsáide ar nós na nuachtán. Níl ansin ach dhá shampla, ach léiríonn siad conas is féidir le stát difríochtaí idir daoine, atá ina gcónaí laistigh de na teorainneacha

céanna, a ghlanadh amach agus náisiún amháin a chur le chéile (nó a thógáil nó a chumadh nó a shamhladh). I gcásanna eile, ar nós na Ríochta Aontaithe, na Spáinne nó na Beilge, is follasach náisiúin éagsúla inmheánacha sna teangacha éagsúla a mhaireann iontu.

Tá náisiúnachas príomhshrutha in easnamh

Tá sé soiléir go raibh coimhlintí náisiúnacha ann tráth idir an Fhrainc agus an Ghearmáin, ach tá an dearcadh ann inniu go bhfuil an cineál sin náisiúnachais lasmuigh den phríomhshruth. Níl dealbha náisiúnacha á dtógáil chomh minic anois is a tógadh ag deireadh an naoú haois déag agus tús an fichiú haois. Cé go bhfuil cuid mhaith acu fós ann, féachtar orthu go hiondúil mar shiombail an tírghrá nó an náisiúnachais stairiúil. Is gnáth go gcaitear ar leataobh iad agus ní fhéachtar orthu mar ghné den náisiúnachas nua-aimseartha. Cé gurb é an foréigean is mó atá comhcheangailte in aigne na ndaoine leis an náisiúnachas ní fhéachtar ach ar chineálacha ar leith foréigin mar an náisiúnachas. Minic go leor deirtear gur foréigean ‘eitneach’ atá i gceist ansin. San áireamh ann tá foréigean grúpa daoine a chreideann go bhfuil saintréith(e) i gcoitinne acu. Mar chuid den dearcadh seo shílfeá go dtógfaí sa chuntas foréigean an náisiúinstáit ar son an náisiúin, ach tá claonadh ann gan coimhlintí aon náisiúinstáit chumhachtaigh a chur san áireamh. Ní hé amháin go bhfuil na náisiúinstáit seo in uachtar go heacnamaíoch agus go míleata, tá siad in uachtar go hidé-eolaíoch chomh maith i gcomhthéacs na hidé-eolaíochta náisiúnaí. Déanann an cheannasaíocht idé-eolaíoch seo an náisiúnachas a bhaineann leo doiléir. Cuirtear a gcoimhlintí i láthair mar rud atá ar mhaithe le gach náisiúinstát, cé go mbíonn buntáistí áirithe ann don lucht ceannais féin. Cuirtear a dtaispeántas laethúil náisiúnach i láthair mar thírghrá.

San anailís iomráiteach a rinne Barthes (1972) ar chlúdach *Paris Match* (25 Meitheamh – 2 Iúil 1955), mar a dtaispeántar buachaill gorm faoi chulaith airm, agus é ag tabhairt comhartha cúirtéise (do bhratach na Fraince, de réir mar a shíltear), léiríonn Barthes conas a d’fheidhmigh an íomhá seo chun taobh na polaitíochta a neodrú agus a bhaint as Impireacht na Fraince i rith tréimhse a raibh díchoilíniú foréigneach ag titim amach lena linn. Bíonn íomhánna a neodraíonn an náisiúnachas le feiceáil go laethúil in irisí, nuachtáin agus ar an teilifís. Samhlaigh dhá ghrianghraf in aice a chéile: sa dá cheann tá páistí ag seasamh os comhair a mbratacha náisiúnta faoi seach. Sa chéad cheann tá na páistí ag cur a ndílseachta i ngeall do Stáit Aontaithe Mheiriceá.³ D’fhéadfaí ‘tírghrá’ a thabhairt ar an gcéad íomhá. Sa dara grianghraf tá páistí ag cur a ndílseachta i ngeall do bhratach náisiúnta i gcuid den domhan inar tharla ‘foréigean náisiúnach’ le déanaí. D’fhéadfaí ‘náisiúnachas’ a thabhairt ar an gceann seo. Sa dá chás tá na páistí á síolteagasc i ndeasghnáth náisiúnach. Is í an úsáid a d’fhéadfaí a bhaint as an síolteagasc seo an difríocht idir an dá chás. Difríocht díocais atá i gceist. Níl an tírghrá go hiomlán difriúil leis an náisiúnachas, is cineál náisiúnachais é. D’fhéadfaí a rá gur cineál náisiúnachais fuar nó leamh é an tírghrá. Tá an náisiúnachas cothaithe ag na traidisiúin a luaigh Hobsbawm, ar nós dealbha agus searmanais, agus treisithe ag an gcóras oideachais náisiúnta.

Ina leabhar ar an náisiúnachas leamh mhaígh Michael Billig (1995) go bhfuil an náisiúnachas ann sa saol laethúil i náisiúntáit cheannasacha mar Stáit Aontaithe Mheiriceá nó an Fhrainc agus an Ghearmáin. Ní thugtar an cineál seo náisiúnachais leamh faoi deara. Bratacha náisiúnta, atá crochta os comhair oifig an phoist nó dealbha de laochra náisiúnta agus a siúlann daoine thart leo gan iad a thabhairt faoi deara, a sheasann don náisiúnachas leamh seo. Ar an taobh eile, tá náisiúnachas te ann freisin. Coimeádann an náisiúnachas leamh an náisiún réidh le haghaidh

eachtra náisiúnach te, nuair a aontaíonn an náisiún ar fad le chéile chun tacú leo siúd atá sásta troid agus bás a fháil ar son an náisiúin.

Vauban i ndomhan lán le náisiúin

Cuireann an úsáid a baineadh as talamh Vauban roimh 1992 in iúl dúinn go raibh iarracht (is cuma cé chomh fo-chomhfhiosach) á déanamh ina dhiaidh sin an talamh a dhícheangal leis an náisiúnachas. Ní hé amháin nach seasann Vauban don náisiúnachas te, ach tá sé deacair a fheiceáil conas a sheasfadh sé fiú don náisiúnachas fuar nó leamh. Cheannaigh Comhairle Cathrach Freiburg an talamh ó Rialtas na Gearmáine ar €20,000,000 ar 14 Nollaig 1993 agus shocraigh siad ar Vauban a fhorbairt mar cheantar cónaitheach. I 1995 ghlac an Chomhairle le Fóram Vauban (grúpa neamhbhrabúis le 300 ball) le ceantar Vauban a fhobairt agus thug roinnt airgid dóibh. Tríd is tríd, ‘the main goal of the project is to implement a city district in a co-operative, participatory way which meets ecological, social, economical and cultural requirements’ (<http://www.vauban.de> – rochtaithe ar 11 Bealtaine 2006). I gceantar Vauban cuirtear chun tosaigh an inbhuanaitheacht éiceolaíoch, ag baint úsáide, mar shampla, as ábhair thógála éiceolaíocha, fuinneamh gréine, uisce báistí, córas séarachais éiceolaíoch agus téamh éighníomhach. Táirgeann go leor de na tithe fiú níos mó fuinnimh ná mar atá de dhíth orthu. Cuireann an tionscnamh béim freisin ar ghnéithe sóisialta de chuid an phobail, ar nós cothromaíocht sa cheantar idir obair agus baile; tacú le teaghlaigh agus le páistí; tús áite do choisithe (níl ach cúig charr is ochtó le haghaidh gach 1,000 duine i Vauban (MacDonald 2010)); pribhléidí faoi choinne maireachtáil gan ghluaisteán; agus soláthar scoileanna, siopaí, páirceanna, áiteanna súgartha agus ionaid phobail. Ar an iomlán, is cosúil nach bhfuil aon

rud ag Vauban le déanamh leis an náisiúnachas. Cé gur cinnte go bhfuil an chuma air go bhfuil Vauban go hiomlán neamhnáisiúnach, tá sé ann sa domhan seo atá lán le náisiúin, agus in aice le teorainn idir dhá náisiún agus, dá bhrí sin, is féidir é a shamhlú laistigh de réimse ilchineálach an náisiúnachais.

Déanann tíortha mar an Fhrainc agus an Ghearmáin iarracht mhór deireadh a chur le náisiúnachas. Tá sé seo an-soiléir sa Ghearmáin mar gheall ar an oidhreacht a d'fhág na Naitsithe. Sa Ghearmáin, in áiteanna agus ar ócáidí nuair a bheifí ag súil le siombail an náisiúin a bheith ann go leamh, níl siad ann ar chor ar bith, nó tá siad íoslaghdaithe d'aon turas. Ag an am céanna tá ardcheannas na náisiúinstát á idiú. Ina ainneoin sin agus uile, tá cónaí orainn sa lá atá inniu ann ar domhan atá lán le náisiúntáit. Is ann fós don tuairim láidir náisiúnach gur comhionann an náisiún agus an stát. Tá an chruinne fós roinnte ar aonaid ar a dtugtar náisiúntáit. Tá siombailí deasghnácha ann, ar nós bratacha agus amhráin náisiúnta, á úsáideann gach náisiúinstát i bhfóraim idirnáisiúnta.

Tá bealaí eile ann freisin, nach bhfuil chomh foirmiúil, gur féidir náisiúntáit a léiriú i siombailí nó a dteorainneacha náisiúnta a dhaingniú. Déanann náisiúntáit atá ag maireachtáil taobh le chéile (mar an Fhrainc agus an Ghearmáin) idirdhealú eatarthu féin ar bhunús a dtraidisiún cumtha, a ngnásanna agus a ndéanmhas náisiúnta go léir. Leanann an t-idirdhealú seo ar bhealaí éagsúla sa lá atá inniu ann. Go minic ní comparáid ghinearálta a bhíonn ann le híomhá uilíoch an náisiúin, ach comparáidí ar leith le náisiú(i)n ar leith. Cuirtear náisiúin le chéile i gcomhthéacs na comparáide. Is minic a roghnaítear na traidisiúin chumtha agus na gnéithe sonracha as i measc acmhainní leathana na staire, lena gcur i gcomparáid le náisiún ar leith eile nó ina aghaidh siúd. Is cineál *ressentiment* é seo ina gcuireann daoine a náisiún i gcomparáid le náisiún eile agus ansin de bharr mothúchán éada (agus fuatha) cuireann siad le chéile íomhá dá náisiún féin gur féidir í a chur

i gcomparáid go fabhrach leis an náisiún eile (féach Greenfeld 1992: 15-16). I gcomhthéacs na hÉireann, cuireadh náisiún na hÉireann le chéile in aghaidh náisiún Shasana (nó níos ginearálta: an Briotanachas). Bhí spóirt Shasanacha ann ar nós peile (sacar) agus rugbaí, agus mar sin de ní mór go mbeadh spóirt Éireannacha ann – bunaíodh Cumann Lúthchleas Gael sa bhliain 1884 le spóirt mar an pheil Ghaelach agus an iomáint a chur chun cinn. Bhí a dteanga féin ag na Sasanaigh agus mar sin de bunaíodh Conradh na Gaeilge i 1893 le Gaeilge a chur chun cinn. Chomh maith leis sin, cuireadh an Caitliceachas i láthair mar reiligiún na hÉireann i gcoinne ‘Protastúnachas Shasana.’ Tá go leor samplaí eile ann ach go bunúsach is i gcoinne náisiún eile a cumadh nó a athbheodh traidisiúin na hÉireann ag deireadh an naoú haois déag.

Chomh maith le náisiúin a chur i gcontrárthacht le chéile ar bhonn nithe cosúil le teanga, spóirt nó reiligiún, amhlaidh is dá mbeadh na náisiúin cothrom lena chéile, cuirtear iad i gcomparáid le chéile go fabhrach ar bhealaí éagsúla eile. I bhfocail eile cuirtear an náisiún i láthair leis an bhfhianaise is fearr dá bhfuil ar fail .i. na rudaí a dhéanann an náisiún go maith. Mhaígh Greenfeld (1992), cé gur tháinig náisiún Shasana chun cinn roimh aon náisiún eile, fós chur siad iad féin i gcomparáid le dreamanna eile. Mhaígh sí:

in classical learning England was no match for France and Italy ... so, the English espoused a primitive cultural relativism, arguing that what suited one period and society did not necessarily suit another. ... Science was a modern activity and therefore one in which England could compete effectively. At first the sign of the cultural specificity of the English, it soon became the proof of their superiority. ... The pursuit of science was a matter of national prestige. Accomplishments of English scientists were constantly used as a weapon in the

cultural competition with advanced continental nations – the heirs of classical antiquity. (Greenfeld 1992: 80)

Déantar comparáid ar bhealaí éagsúla idir náisiúin, ach is gnách lena lucht tacaíochta iad a chur i láthair ar bhealach dearfach. Ba mhaith liom féin an argóint a chur chun cinn, cé nach féidir a bheith cinnte faoin tslí a gcuirfear náisiúin i gcomparáid lena chéile, go mbeidh éagsúlacht ó theorainn go teorainn sa bhealach a gcuireann daoine a náisiún i gcomparáid le náisiúin éagsúla ar a dtéorainneacha éagsúla. Is mó an bhaint, dar liom, a bheadh ag gnéithe áirithe de chuid an náisiúin sin le náisiún áirithe atá buailte leis ná le náisiún eile.

Vauban – fritéis náisiúnach an náisiúnachais

Sa chomhthéacs seo tá sé deacair a shamhlú conas a bhaineann Vauban leis an náisiúnachas. Tá timpeallacht Vauban go hálainn, tá an ceantar réasúnta saor ó thrácht agus tá neart clósanna súgartha agus páirceanna ann. Is ceantar neamhdhíobhálach don chomhshaol é fosta, ina n-úsáidtear ábhair thógála éiceolaíocha, chomh maith le fuinneamh in-athnuaite ar nós fuinneamh na gréine. Agus tá sé suite i gcathair atá bródúil as a bheith neamhdhíobhálach don chomhshaol. Léiríonn cuardach gearr ar an idirlíon cáil Freiburg mar chathair ghlas. Dar le Howstuffworks agus Treehugger go bhfuil Freiburg ar cheann de na cathracha is glaise ar domhan ('Five amazing green cities' <http://science.howstuffworks.com> agus '5 of the greenest cities in the world to visit' <http://www.treehugger.com> rochtaithe ar 3 Feabhra 2013); agus de réir na comhdhála 'Local Renewables,' a eagraíodh i bhFreiburg i 2010, 'The City of Freiburg, located in the southwest of

Germany, may justly refer to itself as a birthplace of the green movement' (<http://www.local-renewables-conference.org> rochtaithe ar 3 Feabhra 2013); agus deir Green New Deal: 'Freiburg elected its first green mayor in 2002 and with 25% of the overall vote the greens are the largest party. Although the overall region, Baden-Württemberg, is traditionally rather conservative, the Greens more than doubled their vote to 24% in the state elections of March 2011' ('Freiburg green city' <http://greennewdeal.eu> rochtaithe ar 3 Feabhra 2013). I 2008 bhí alt ag Andrew Purvis in *The Observer* leis an teideal 'Is this the greenest city in the world?' Scríobh sé 'Eco housing, car-free streets and socially conscious neighbours have made the German city of Freiburg a shining example of sustainability.' Cé gur mhaígh sé 'But this brave utopian vision of clean living has its fair share of dirty linen,' níor bhain an méid a scríobh sé de cháil na cathrach ná den réigiún a bheith éiceabhách (Andrew Purvis *The Observer*, 23 March 2008).

Tá an réigiún seo de chuid na Gearmáine uilig bródúil as a bheith neamhdhíobhálach don chomhshaol. Tá tuirbíní gaoithe, painéil ghréine agus rianta rothaíochta flúirseach sa réigiún seo. Tá meas anois ar an nGearmáin as a bheith níos glaise ná an chuid is mó de náisiúntáit eile. Is comhartha comparáide é seo i gcuma leis an dóigh a ndeachaigh an Fhrainc le cumhacht núicléach. I réigiún seo na Gearmáine atá faoi scrúdú anseo, áit a bhfuil úsáid fuinneamh na gaoithe agus na gréine á gcur chun cinn, tá an chomparáid idir an Ghearmáin 'ghlas' agus an Fhrainc 'núicléach' an-suntasach, go háirithe nuair a chuimhnítear gur fhás an ghluaiseacht i Freiburg, i dtreo na heiceolaíochta, as an rath a bhí ar an ngluaiseacht i gcoinne stáisiún nuicléach a thógáil sa réigiún sna 1970í (MacDonald 2010). Tá an céatadán den leictreachas a dhíorthaítear ó chumhacht núicléach sa Ghearmáin fós ag laghdú – ó cheathrú i 2010 go dtí 17.5 faoin gcéad i 2012 – agus tá sé i bhfad níos ísle ná sa Fhrainc, mar a dtagann trí cheathrú den leictreachas ó chumhacht núicléach (<http://www.world-nuclear.org>).

Cé go bhfuil deireadh á chur le stáisiúin núicléacha de réir a chéile, chuir an Seansailéir Merkel síneadh 10-15 bliana leo. Rinneadh clampar dá bharr sa pharlaimint, áit ar cuireadh i leith Merkel go ndeachaigh sí i gclaonpháirt ‘leis na fir ón tionscal núicléach’ agus gur dhíol sí an tslándáil:

SPD-Parteichef Sigmar Gabriel warf Merkel in seiner Replik vor, die im vergangenen Jahr beschlossene Laufzeitverlängerung sei ‘mit den Herren der Atomwirtschaft im Hinterzimmer dingfest gemacht’ worden. Ohne Merkels ‘Kumpanei mit der Atomwirtschaft’ wären alte Meiler wie Biblis A oder Neckarwestheim-1 schon längst abgeschaltet worden. So aber habe die Atomwirtschaft Milliarden gespart. ‘Sie persönlich haben Sicherheit gegen Geld getauscht’, rief Gabriel der CDU-Vorsitzenden zu. (*Zeit Online* 17 Márta 2011 <http://www.zeit.de> rochtaithe ar 3 Feabhra 2013)

Tar éis thubaiste Fukushima ar 11 Márta 2011, áfach, dhún Merkel na stáisiúin núicléacha is sine go sealadach agus bheartaigh sí deireadh na cumhachta núicléigh a dheifriú, ach bliain ina dhiaidh sin ní raibh aon rud tar éis tarlú, de réir *Der Spiegel*. ‘Rund ein Jahr später sind die Bilder aus Fukushima verblasst. Je weiter die Katastrophe zurückliegt, desto weniger entschlossen wirkt die Bundesregierung’ (*Spiegel Online* 8 Márta 2012 <http://www.spiegel.de> rochtaithe ar 3 Feabhra 2013). In ainneoin na bhforbairtí seo, tá an Ghearmáin (agus go háirithe an réigiún timpeall Freiburg), fós i seilbh a dintiúr glas.

Léiríonn frithghníomhú rialtais Mherkel i leith na cumhachta núicléiche agus i leith géarchéim fhioscach na hEorpa go mbíonn na tosca atá i gceist neamhshocair, agus iad ag síorathrú. Ina ainneoin sin tá claonadh fós i stát na Gearmáine a bheith cúthalach maidir le

mothúcháin ar nós bród náisiúnta a léiriú, agus, ina ionad sin, tá iarracht déanta acu cur go dearfach le forbairt phobal na hEorpa agus le réimsí sonracha eile ar nós an chomhshaoil. Is gníomhartha iad seo gur féidir le baill an náisiúin bród a bheith orthu astu agus is gné den náisiúnachas leamh é an bród náisiúnta. I gcás roinnt de na gnéithe seo is mó is ábhar bróid ag na Gearmánaigh ná ag na Francaigh iad. Is mó a bhaineann sé sin le muintir Iarthar na Gearmáine mar go bhfuil bród i bhfad níos lú ar mhuintir Oirthear na Gearmáine. Tá an-bhród ar níos mó daoine sa Ghearmáin (Iarthar na Gearmáine) ná sa Fhrainc as an gcaoi a n-oibríonn a ndaonlathas, as a ngníomhartha eacnamaíochta agus as a gcuid éachtaí spóirt. Ar an taobh eile tá an-bhród ar níos mó daoine sa Fhrainc ná sa Ghearmáin (Iarthar na Gearmáine) as a gcóras leasa shóisialta, as an méid a bhain siad amach sna healaíona agus sa litríocht, as a gcuid fórsaí armtha agus as a stair. (Clár Suirbhé Sóisialta Idirnáisiúnta, modúl ar fhéiniúlacht náisiúnta, 2003)

Tá bearna mhór idir an Fhrainc agus an Ghearmáin i leith bród as a stair agus a gcuid fórsaí armtha. Baineann Vauban le hábhar sa dá chás sin: is amhlaidh a tógadh i rith na ré Naitsíche é agus ina dhiaidh sin bhí sé faoi fhorghabháil ag fórsaí míleata na Fraince anuas go dtí 1992. Tá Vauban curtha le chéile as an nua, é aistrithe ó ghnéithe nach dtig le Gearmáinigh a bheith chomh bródúil leis na Francaigh astu, go dtí a malairt .i. gnéithe as a bhfuil Gearmánaigh níos bródúla ná na Francaigh.⁴ Ar an mbealach seo (cosúil le *ressentiment*) ní chuireann Vauban an tréimhse náireach staire sin i gcuimhne dúinn, ach is léiriú é ar ghnéithe as ar féidir leis an náisiún Gearmánach a bheith bródúil.

Toisc nach gné d'fhéiniúlacht náisiúnta na Gearmáine é Vauban (ná fiú Freiburg), tá an chuma air nach bhfuil aon bhaint aige leis an náisiúnachas. Is cuid de leamhas an náisiúnachais é seo den sórt a léirítear i náisiúnstáit dá leithéidí. Ní hé amháin go dtig le muintir Freiburg bród a bheith orthu as Vauban, ach tá sé seo suite ar thalamh ag a bhfuil baint leis an stair náisiúnach. Tá

an cumas ann Vauban a úsáid mar shiombail de mhórghníomhartha na Gearmáine agus, sa chomhthéacs ceart, mar shiombail de chuid náisiún na Gearmáine i gcomparáid le náisiún na Fraince. Cé go bhfuil na bratacha náisiúnta ar crochadh (taobh amuigh de oifigí an phoist srl) gan aird orthu, tá siad ann, réidh le croitheadh nó le daoine a chur á leanúint ach an t-am chuige sin a theacht. Tugann neart rudaí eile, nach bhfuil an oiread sin den siombalachas soiléir iontu, tacaíocht leamh don bhród náisiúnta agus tá cumas iontu a bheith ina shiombailí náisiúnta sa chás go dtiocfadh an náisiúnachas te ag brúchtadh amach.

Conclúid

Bhí ról tábhachtach ag idé-eolaíocht an náisiúnachais i múnrlú na cruinne i bhfoirm na náisiúnstát. Bhí tionchair éagsúla ag an dá náisiúnstát a pléadh sa pháipéar seo ar an idé-eolaíocht sin. Tá oidhreacht náisiúnachas na Fraince agus na Gearmáine le feiceáil i ngéithe déscartha náisiúnachas náisiúntáit ar fud an domhain. Is féidir le náisiúnachas a bheith cuimsitheach agus eisiach, saoránach agus eitneach, comhshamhlaitheach agus ilchultúrtha. Tá an náisiúnachas fós follasach sa dúil atá ag go leor grúpaí daoine iad féin a chur le chéile mar náisiún agus ansin stát dá gcuid féin a lorg i measc náisiúntáit an domhain. Sampla soiléir é ab ea scaradh na cónaidhme Iúglavaí ina náisiúntáit éagsúla.

Dúisíonn an dóigh inar tháinig náisiúntáit as an gcónaidhm Iúglavach le linn chogadh Iúglavach na 1990í an comhcheangal atá ann idir an náisiúnachas agus an foréigean agus an fuath. Ní gá go mbeadh an náisiúnachas le léiriú ach i bhforéigean agus i bhfuath. Fiú nuair a bhíonn

cogadh ann idir na náisiúin, ní gá, de réir Billig, gurb é an fuath an bunspreagadh a bheidh ann le daoine a chur ag troid. Is é a mhaígh sé:

In an important analysis, Jean Bethke Elshtain (1993) argues that, in the past century, young men have gone to war in their millions motivated not primarily by hatred of the enemy, but by a ‘will-to-sacrifice’. The willingness to die in the cause of the homeland precedes a motive to kill. (Billig 1995: 58)

Tá an chuma air gurb í an dílseacht nó an tírghrá na bunspreagthaí a bhíonn ag daoine le dul ag troid. Tá samplaí eile ann, cuirim i gcás an tÉireannach ar a dtugtar Michael Moynihan a throid ar thaobh na Breataine sa chéad chogadh domhanda.⁵

Cothaítear an dílseacht, an tírghrá agus leaganacha eile den náisiúnachas leamh ar bhealaí éagsúla. Cuirtear éachtaí agus mórghníomhartha an náisiúin i gcuimhne go leanúnach do bhaill an náisiúin. Thig leis na *aides memoire* seo a bheith soiléir nuair a bhíonn, mar shampla, lá an neamhspleáchais á cheiliúradh nó nuair a chroitear bratach náisiúnta le díograis chun tacú le ceann de na foirne náisiúnta spóirt. Thig leis an náisiúnachas a bheith níos intuigthe ag amanna eile ar nós sa seachtú haois déag nuair a chothaigh na Sasanaigh dul chun cinn Shasana san eolaíocht mar éacht mór Sasanach, nó nuair is féidir le baile Gearmánach talamh, ar ar raibh campa míleata Naitsíoch agus a bhí forgafa ag na Francaigh, a aistriú ina cheantar eiceolaíoch.

Ba é aidhm an pháipéir seo a léiriú gurb é an *náisiúnachas* an príomhmhodh le féinaithne an duine a chur in iúl, chomh maith le féiniúlacht, muintearas agus teorainneacha an náisiúin lena mbaineann, agus dá bhrí sin tá sé tábhachtach ní hamháin foirmeacha follasacha agus foréigneacha an náisiúnachais a thuiscint, ach a chineálacha leamha laethúla freisin. Cé gur féidir le náisiúnachas

a bheith leamh, is trí mheán an náisiúin fós, thar aon mhodh eile, a thugtar le fios ballraíocht sa chine daonna.

Nótaí

1. Tá mé an-bhuíoch de léirmheastóirí anaithnide an irisleabhair as a gcuid comhairle. Lena chois sin, nuair a scríobh mé an páipéar seo bhí mé i mo Scoláire Cuairte ins an Institut für Soziologie in Albert-Ludwigs-Universität i bhFreiburg agus táim an-bhuíoch don tOll. Dr Hermann Schwengel as a chuireadh dul ann.
2. Mhaígh Brubaker (1992: 110) freisin gur suimiúil an ní a thabhairt faoi deara seans níos mó a bheith ann go mbeadh saoránaigh na Fraince ag ligean orthu a bheith ina n-eachtrannaigh ná eachtrannaigh ag ligean orthu gur Francaigh iad.
3. D'fhéadfadh na páistí a bheith ós comhair bratach na Fraince nó na Gearmáine, ach d'úsáid mé Stáit Aontaithe Mheiceá mar shampla mar gheall ar an easpa náisiúnachais a thugann sé sin le tuiscint.
4. Sa mhódúl de Chlár Suirbhé Sóisialta Idirnáisiúnta ar ról an rialtais i 1996 bhí 23 faoin gcéad de dhaoine in Iarthar na Gearmáine i gcomparáid le 14 faoin gcéad de mhuintir na Fraince ag iarraidh go gcaithfeadh an Rialtas i bhfad níos mó ar an gcomhshaol, fiú má bhí méadú cánach i gceist.
5. Rinne RTÉ Raidió clár faisnéise mar gheall ar an gcomhfhreagras idir Michael Moynihan agus a dheartháir ar a dtugtar *The Moynihan Brothers in Peace and War* (féach <http://www.rte.ie>).

Tagairtí

- Anderson, Benedict 1983. *Imagined Communities*. London: Verso.
- Billig, Michael 1995. *Banal Nationalism*. London: Sage.
- Barthes, Roland 1972. (1957) *Mythologies*. London: Jonathan Cape.
- Brubaker, Rogers 1992. *Citizenship in France and Germany*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Connor, Walker 1978. 'A Nation is a Nation, is a State, is an Ethnic Group, is a ...', *Ethnic and Racial Studies* 1(4): 379-88.
- Crowley, Tony 2005. *Wars of Words: The Politics of Language in Ireland 1537-2004*. Oxford: Oxford University Press.
- Elshtain, Jean Bethke 1993. 'Sovereignty, Identity, Sacrifice', lgh 159-76 i Marjorie Ringrose agus Adam J. Lerner (eag.) *Reimagining the Nation*. Buckingham: Open University Press.
- Greenfeld, Liah 1992. *Nationalism: Five Roads to Modernity*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Hobsbawm, Eric 1983. 'Mass-Producing Traditions: Europe, 1870-1914', lgh 263-308 i Eric Hobsbawm agus Terence Ranger (eag.) *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hobsbawm, Eric agus Terence Ranger (eag.) 1983. *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hutchinson, John agus Anthony D. Smith (eag.) 1994. *Nationalism*. Oxford: Oxford University Press.
- MacDonald, Frank 2010. 'An Irishman's Diary', *The Irish Times*. Dé Máirt 30 Samhain 2010.

Martigny, Vincent 2008. 'The Importance of Culture in Civic Nations: Culture and the Republic in France', *Studies in Ethnicity & Nationalism* 8: 543-559.

Von Beyme, Klaus 1999. 'Shifting National Identities: The Case of German History', *National Identities* 1: 39.

Weber, Eugen 1976. *Peasants into Frenchmen: the modernization of rural France, 1870-1914*. Stanford: Stanford University Press.

Weil, Patrick 2008. *How to be French: Nationality in the Making since 1798*. London: Duke University Press.